

G. K 20
7/9207

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 1556

11 KASIM 2009

Konu : Yazılı Soru Önergesi

14274

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi:** a) TBMM Başkanlığının 01.10.2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/9207-15310/33224 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın, 06.10.2009 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-159-34/3995 sayılı yazısı.

Muğla Milletvekili Sayın Fevzi TOPUZ'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına tarafımca cevaplandırılmasını tensip ettikleri, 7/9207 esas nolu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Transit Petrol Boru Hatları Dairesi Başkanlığı ve BOTAŞ Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :

EK-1 Önerge Cevabı (3 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
TBMM Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık

**MUGLA MİLLETVEKİLİ SAYIN FEVZİ TOPUZ'UN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/9207)**

Soru 1:

Nabucco boru hattı projesi, 13 Temmuz'da imzalanan hükümetler arası Anlaşma ile yeni bir safhaya girdi. BOTAŞ tarafından yapılan talep tahminlerine göre, yeni alım anlaşmaları neticelendirilmediği takdirde, Türkiye'nin doğal gaz açığı 2020 yılında 26 milyar metreküp, 2025 yılında 30 milyar metreküp ve 2030 yılında 36 milyar metreküp olacaktır. Bugünkü tabloya bakarak, Türkiye'nin doğal gaz arzı ve güvenliği konusunda, kendi öncelikleri yerine Avrupa'nın önceliklerine önem verdiği söylenebilir. Bu arada Avrupa'nın 2030 yılında 300 milyar metreküp doğal gaz açığı olacağı hesaplanmaktadır. Nabucco (N) projesi, Türkiye'nin doğusu ve güneyinden gelecek doğal gazın Türkiye üzerinden Avrupa'ya transit geçişini sağlayan bir boru hattı projesidir. 13 Temmuz 2009 tarihli Anlaşma'da dikkat çeken hususları irdelendiğinde kamu yararının dışına çıkıldığı açık bir şekilde görülmektedir. takdirde ilginç sonuçlara gidilmektedir.

Madde 1.9 "Arazi Hakları", sınırlandırma olmadan bu arazinin kullanımını, zilyetliğini, mülkiyetini, işgal edilmesini, kontrolünü, temlik edilmesini ve yararlanılmasını içerebilecek Proje Faaliyetleri için gerekli olabilecek serbest ve kısıtlanmamış haklar, erişim ve mülkiyet hakkı veren herhangi bir ülkede arazi konusundaki ilgili mevzuata uygun haklar ve ruhsatlar anlamını taşımaktadır.

Dünya doğalgaz rezervlerinin çok önemli bir bölümü Türkiye'nin yakın çevresindeyken ve ayrıca, Avrupa'nın enerji ihtiyacı da ortadayken, Türkiye'nin transit ülke rolüne soyunması, eğer kasıt ve başka hesaplar yoksa, iş bilmezlikten başka bir şey değildir. Türkiye, bu anlaşmadan sonra bir ticaret merkezi olma rüyasını unutmamalıdır. Çünkü, artık ticaret merkezi olacak Baumgarten'a gazın taşınacağı bir transit ülke konumuna gelmektedir (Anlaşma madde 1.16). Gaz güvenliğimiz konusunda önemli ve tarihi bir fırsatı kaçırmış bulunuyoruz. Nabucco anlaşması Türkiye açısından bir hayal kırıklığıdır. Coğrafi konumundan yararlanarak Türkiye'nin, kardeşlik bağları olan ülkeler dahil komşu ülkelerle ikili anlaşmalar yapıp kendi arz güvenliğini sağlaması, bu arada fazla gazı Avrupa'ya satması gerekirdi. Yıllardır konuşulan, yazılan, çizilen vizyon bu idi. Oysa, şimdi Türkiye hiçbir güvence almadan bu inisiyatifi Nabucco GmbH'ye, bir anlamda AB'ne teslim etmiştir. Mevcut haliyle Nabucco ön planda AB'nin arz güvenliğini hedefleyen bir projedir. Türkiye'nin arz güvenliği 2. derecede, bir takım koşullara bağlı hale getirilmiştir. İmzalanan belge, AB üyeleri Bulgaristan, Romanya, Macaristan ve Avusturya ile Türkiye arasındaki bir Hükümetler arası Anlaşma görüntüsündedir. Anlaşmada, Türkiye AB tam üye olacaktır şeklinde niyet belirten ifade yoktur. Anlaşmanın bütününde hep AB ile Türkiye arasında farklı hukuk ve farklı uygulamaların olacağı ve bunun devam edeceği hissedilmektedir. AB üyesi ülkelerin AB mer'i mevzuatına tabi olduğu sürekli vurgulanırken, uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hukukta hep AB yasalarına uyumdan bahsedilirken, Türkiye'nin ayrı hukuku hep vurgulanmıştır. AB mevzuatı ve Gaz Birliği direktifi muafiyetlerinden bahsedilirken Türkiye diğer bir ülke statüsünde bulundurulmuştur (Anl.3.1).

Madde 10.1 Her Devlet taraf, projenin adil, şeffaf, yasal olarak uygulanabilir ticari kayıt ve şartlarla gerçekleştirilmesi için gerekli arazi haklarının imtiyaz olarak verilmesini, sağlanmasını veya iktisap edilmesini kolaylaştırmak için çaba gösterecektir.

Madde 11.3 Türkiye'de kurulan Nabucco Ulusal Şirketi tarafından Nabucco Uluslararası Şirketine dağıtılacak temettüler, stopaj vergisinden muaf olacaktır. Nabucco Uluslararası Şirketi tarafından Türkiye'de kurulu hissedarına dağıtılacak temettüler, stopaj vergisinden muaf olacaktır.

Madde 11.4 Nabucco Uluslararası Şirketinin Nabucco Ulusal Şirketlerinden aldığı temettüler, Avusturya'da her türlü kar vergisi, gelir vergisi, kişisel veya kurum vergisi ya da benzeri etki yaratan her türlü vergiden muafır. Nabucco Uluslararası Şirketi tarafından Türkiye'deki hissedarına dağıtılan temettüler, Türkiye'de her türlü kar vergisi, gelir vergisi, kişisel veya kurum vergisi ya da benzeri etki yaratan her türlü vergiden muafır.

Enerji Bakanı %15 indirimli gaz alma istemiyle ilgili olarak, "Türkiye'ye verilmiş böyle bir hak yoktu ki zaten vazgeçilsin" demiştir. Madem, %15 önemsiz idi, başlangıçta neden ısrar edilmiştir? Aşağıdaki bir Nabucco belgesinde 2008 yılında açıkça ifade edildiği üzere, boru hattı ile taşınacak gazın %50'si, Nabucco

ortakları arasında açık artırma usulü ile satılabilecektir. %50 esprisi bir AB direktifidir. 3. tarafların da ürüne ulaşmasını garanti etmektedir. Bu nedenle, Sayın Bakanın %15 yerine %50 alabilecek duruma geldik ifadesi maalesef gerçeği yansıtmamaktadır. Türkiye’de yapılacak hattın maliyeti yaklaşık 4.5 milyar Euro’dur. Kuşkusuz bu önemli bir “iş”dir. Doğal olarak müteahhitlerimizin dikkatini çekmektedir. Bu ihaleleri Türk Nabucco şirketi yapacak görünüyor. Ancak, şartnameler Viyana’daki ana şirket tarafından hazırlanacaktır. Kreditör kuruluşlar/ülkeler şartnamelere getirilen maddelerle boru imalatçılarımızı ve müteahhitlerimizi devre dışında bırakmaya çalışacaktır. Zira, alınacak kredilerde kredi menşei ülke firmaları lehine şartlar getirilebilir (ihracat kredisi) gibi. Harcanacak para kamu parası olmadığı için, Viyana merkezli şirket her şeyin sahibidir. İlginç bir yatırım ve işletme süreci olacaktır. Bu bağlamda;

-Anlaşma yapılan ülkelere, boru hatları boyunca toprak güvenliği ve kullanımı için ne gibi haklar verilmiştir?

Cevap 1:

Uluslararası projelerin hayata geçirilmesinde taraf ülkelerin siyasi ve idari açıdan projeye destek vermesine ihtiyaç vardır. Hükümetlerarası Anlaşmalar kapsamında taraf ülkeler yatırımın teşvik edilmesi amacıyla projeye olan desteklerini birbirlerine karşı taahhüt etmektedirler. Bu bağlamda Nabucco Doğal Gaz Boru Hattı Projesi için Hükümetlerarası Anlaşma 13 Temmuz 2009 tarihinde Ankara’da imzalanmış olup anlaşmada devletlerin projeye verdikleri destekler kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda devletler, Nabucco Projesinin kanunen uygulanabilir olmak kaydıyla adil, şeffaf, ticari koşul ve şartlar çerçevesinde arazi haklarından faydalanabilmesine çaba göstereceklerini taahhüt etmişlerdir. Nabucco Projesi kapsamında, arazi haklarının kullanımına ilişkin sınırlı aynı hak tesisi işlemleri, özellikle, 4586 sayılı Petrolün Boru Hatları ile Transit Geçişine Dair Kanun’un 8 inci maddesi ışığında; tamamı ile ulusal mevzuatımız kapsamında gerçekleştirilecektir.

Soru 2:

Yapılacak boru hattın gerçek sahibi hangi şirket olacaktır? Türkiye’nin bu noktada herhangi bir ortaklığı var mı?

Cevap 2:

Proje ortakları tarafından mutabık kalınan tüzel şirket yapılanması uyarınca boru hattının sahibi; merkezi Viyana’da bulunan, Nabucco Gas Pipeline International GmbH. (NIC) ana şirketinin, her proje ülkesinde kurulacak bağlı şirketleri olan Nabucco Milli Şirketleri (NNC) olacaktır. RWE (Almanya), OMV (Avusturya), MOL (Macaristan), Transgaz (Romanya), Bulgargaz Holding (Bulgaristan) ve BOTAŞ (Türkiye) projeye eşit oranda (1/6) ortaktır.

Soru 3:

Türkiye’nin gaz ihtiyacı varken gaz için transit bir ülke olması kamu yararına uymayan bir anlaşmadır. Bu konuda kamu yararını gözeten yeni bir anlaşma planlıyor musunuz?

Cevap 3:

Doğalgaz arz güvenliğimizin teminine yönelik olarak, halihazırda doğalgaz alım kontratımız olan ülkelerin (Azerbaycan, İran, Rusya, Türkmenistan) yanı sıra Irak, Katar, Mısır gibi büyük doğalgaz rezervlerine sahip olan ülkeler ile görüşmeler devam etmektedir.

Halihazırda BOTAŞ’ın diğer şirket ortakları ile birlikte boru hattının %50 kapasitesini kullanma hakkı vardır. Hükümetlerarası Anlaşmaya istinaden, BOTAŞ’ın üretici ve tüketici ülke şirketleri ile çeşitli ticari anlaşmalar içerisine girmesi mümkün olabilecektir. Mezkur anlaşmada, Taraf Devletlerin Türkiye üzerinden yeni gaz tedarik güzergahlarının açılması için gayret göstermesi, öngörülen “ters akış” yöntemi kullanmak suretiyle acil durumlarda Taraf Devletlerin doğalgaz ihtiyacının karşılanması konusunda dayanışma içerisinde olmaları da öngörülmektedir.

Boru hattının “ters akış” şeklinde kullanılabilmesi ile acil durumlarda ülkemiz dışındaki depolardan da faydalanmak mümkün olabilecektir. “Ters akış” yönteminin acil durumlarda doğal gaz arz güvenliğine yardımcı olması hedeflenmektedir.

Soru 4:

Bu işin yüklenicileri için herhangi bir vergi indirimi ya da fondan yararlandırılması söz konusu mudur?

Cevap 4:

Hükümetlerarası Anlaşmanın vergi uygulamaları mütekabiliyet esasına göre düzenlenmiş olup herhangi bir tarafın diğer taraftan daha fazla kazanım elde etmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Örneğin; AB üye ülkelerinde temettüler üzerinden stopaj vergisi alınmamaktadır. Bu kapsamda, uygulama eşitliğinin sağlanabilmesi açısından Nabucco Ulusal Şirketine ve Ülkemizdeki hissedara (BOTAŞ) dağıtılacak temettülerin stopaj vergisinden muaf tutulması sağlanmıştır.

Soru 5:

AB direktifleri kabul edilmesi ile 3. taraf ülke durumuna düşmüyor muyuz? İndirimli gaz alımında yapılmış bir anlaşma var mı?

Cevap 5:

Nabucco Projesi Hükümetlerarası Anlaşması içerisinde Avrupa Birliği Direktiflerinin kabul edilmesi gibi bir durum söz konusu değildir. AB direktiflerine, çoğu zaman, ulusal ve uluslararası mevzuat ile birlikte sadece “atıf” yapılmış olup bu atfın niteliği salt Direktif uygulamasına tabi AB üyesi ülkeleri ilgilendirmektedir. BOTAŞ Genel Müdürlüğünün diğer şirket ortakları ile birlikte boru hattının %50 kapasitesini kullanma hakkı bulunmaktadır. Proje kapsamında öngörülen boru hattının “ters akış” şeklinde kullanılabilmesi ile acil durumlarda ülkemiz dışındaki depolardan da faydalanmak mümkün olabilecektir.